

Wyrok z dnia 20 sierpnia 1997 r.

I PKN 216/97

Po wejściu w życie ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 113, poz. 547) radca prawny miał prawo do dodatkowego wynagrodzenia z tytułu zastępstwa sądowego, określonego w art. 22 ust. 3 ustawy o radcach prawnych, jeżeli zakładowy układ zbiorowy pracy nie zawierał w tym zakresie korzystniejszych dla niego postanowień.

Przewodniczący Prezes SN: Jan Wasilewski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Józef Iwulski, Maria Mańkowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 20 sierpnia 1997 r. sprawy z powództwa Jerzego B. przeciwko [...] Zakładom Przemysłu Bawełnianego "Z." w Z. o wynagrodzenie, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 13 marca 1997 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Zambrowie z dnia 29 listopada 1996 r. [...] i przekazał sprawę temu Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Jerzy B. w pozwie z dnia 11 października 1996 r. wniósł o zasądzenie od [...] Zakładów Przemysłu Bawełnianego "Z." w Z. kwoty 5301 zł wraz z ustawowymi odsetkami, jako wynagrodzenia należnego mu z tytułu zastępstwa w postępowaniu sądowym, na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 sierpnia 1992 r. w sprawie dodatkowego wynagrodzenia radców prawnych (Dz.U. Nr 64, poz. 326).

Pozwane Zakłady wniosły o oddalenie powództwa podając, że powód zatrudniony był na podstawie umowy o pracę, określającej wynagrodzenie na warunkach przewidzianych w porozumieniu w sprawie zakładowego systemu wynagradzania, które

to porozumienie nie przewidywało dodatkowego wynagrodzenia dla radców prawnych.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Zambrowie wyrokiem z dnia 29 listopada 1996 r. oddalił powództwo. Sąd ustalił, że powód był zatrudniony w [...] Zakładach Przemysłu Bawełnianego "Z." w Z. od dnia 20 lutego 1991 r. do dnia 17 grudnia 1994 r. na stanowisku radcy prawnego. Wszystkie umowy o pracę zawierane z powodem na czas określony stwierdzały, że wynagrodzenie będzie płatne w sposób i na warunkach przewidzianych w porozumieniu w sprawie zakładowego systemu wynagradzania.

W okresie od dnia 26 marca 1992 r. do dnia 25 lipca 1994 r. powód był pełnomocnikiem w 18 sprawach z powództwa pozwanych Zakładów. W sprawach tych zostały zasądzone koszty zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy stwierdził, że w okresie zatrudnienia powoda w [...] Zakładach Przemysłu Bawełnianego "Z." w Z. obowiązywała ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania (jednolity tekst: Dz.U. z 1990 r. Nr 69, poz. 407). Powołując się na nią Sąd przyjął, że uprawnienie radców prawnych do wynagrodzenia z tytułu zastępstwa sądowego w zakładach pracy, w których zawarto porozumienie, zależy wyłącznie od treści takiego porozumienia. Stanowisko swoje Sąd poparł odwołaniem się do treści uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 21 listopada 1988 r., III PZP 35/88 (OSNCP 1989 z. 4 poz. 50). Sąd Rejonowy oddalił powództwo, bowiem porozumienie z 21 grudnia 1990 r. - w sprawie wprowadzenia zakładowego systemu wynagradzania - obowiązujące w pozwanych Zakładach nie przewidywało dodatkowego wynagrodzenia radcy prawnego z tytułu zastępstwa sądowego.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 13 marca 1997 r. oddalił apelację strony powodowej. Potwierdzając ustalenia Sądu Rejonowego co do obowiązywania ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania w okresie, w którym powód był zatrudniony w pozwanych Zakładach oraz fakt, iż na tej podstawie zawarto porozumienie w sprawie zakładowego systemu wynagradzania z dnia 21 grudnia 1990 r. - nie przewidujące dodatkowego wynagrodzenia dla radcy prawnego z tytułu zastępstwa procesowego, Sąd Wojewódzki uznał, że istota sporu sprowadza się do tego, czy radcy prawnemu przysługuje dodatkowe wynagrodzenie wówczas, gdy nie zostało ono przewidziane w porozumieniu o zakładowym systemie wynagradzania. Sąd przyjął, iż

ustawa o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania jest ustawą szczególną w stosunku do innych, a w tym i do ustawy o radcach prawnych, w związku z czym to ona określa warunki wynagradzania za pracę w danym zakładzie. Po wyprowadzeniu takich wniosków Sąd Wojewódzki podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że uprawnienie radcy prawnego do wynagrodzenia z tytułu zastępstwa sądowego zależy wyłącznie od treści porozumienia płacowego obowiązującego w zakładzie pracy.

Powód zaskarżył powyższy wyrok kasacją z dnia 18 kwietnia 1997 r., zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie. W uzasadnieniu kasacji powód kwestionował stanowisko Sądów, iż ustawa o radcach prawnych jest ustawą ogólną w stosunku do ustawy o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania. Ponadto składający kasację zarzuca Sądowi I jak i II instancji, że nie zapoznał się i w związku z tym nie brał pod uwagę zakresu czynności powoda jako radcy prawnego, oraz że nie ustosunkował się do odpowiedzi na pozew. Skarżący zarzucił w szczególności naruszenie art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. Nr 19, poz. 145 ze zm.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pogląd prawny wyrażony przez Sądy orzekające w sprawie był uzasadniony w okresie obowiązywania ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania. Ustawa ta jednakże utraciła moc z dniem 29 października 1994 r. na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 1 i art. 20 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 113, poz. 547). Wprawdzie według art. 5 ust. 1 pkt 2 tej ustawy obowiązujące w zakładzie pracy zakładowe systemy wynagradzania przekształciły się z mocy prawa w zakładowe układy zbiorowe pracy, jednakże po wejściu w życie wymienionej ustawy obowiązują inne reguły co do regulacji wynagradzania pracowników w układach zbiorowych pracy. Wprowadzone w art. 1 ustawy zmieniającej Kodeks pracy unormowania Działu XI Kodeksu pracy o układach zbiorowych pracy zawierają w art. 241 przepis, iż postanowienia układu nie mogą być mniej korzystne dla pracowników niż ustawowe przepisy prawa pracy lub przepisy wydane na ich podstawie. To unormowanie miało

również zastosowanie do zakładowych układów zbiorowych pracy, których postanowienia z mocy art. 241²⁶ KP nie mogły być mniej korzystne dla pracowników niż postanowienia układu ponadzakładowego.

W uwzględnieniu tych przepisów radca prawny miał prawo do dodatkowego wynagrodzenia określonego w art. 22 ust. 3 ustawy o radcach prawnych w wysokości wskazanej w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 sierpnia 1992 r. w sprawie dodatkowego wynagrodzenia radców prawnych (Dz.U. Nr 64, poz. 326), jeżeli zakładowy układ zbiorowy pracy nie zawierał w tym zakresie korzystniejszych dla niego postanowień.

W sprawie rozpoznawanej powstał zatem problem czy należności, których powód dochodzi, stały się wymagalne w okresie obowiązywania ustawy o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania, czy też już pod rządem Kodeksu pracy w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą z 1994 r.

Ze względu na charakter dochodzonych roszczeń, ich wymagalność nie jest zależna od istnienia bądź rozwiązania stosunku pracy. O tym, kiedy te roszczenia stają się wymagalne, decydują zdarzenia wymienione w powołanym rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej. Od ustaleń w tej mierze zależy ocena, czy powództwo i w jakim ewentualnie zakresie było uzasadnione.

Orzekające w sprawie Sądy nie poczyniły w tym zakresie niezbędnych ustaleń, ograniczając rozważania o zasadności roszczeń powoda wyłącznie na podstawie przepisów ustawy o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania. Załączone zaś w sprawie dokumenty (wyroki, nakazy zapłaty) pozwalają przyjąć, iż niewyjaśnienie sprawy w zakresie koniecznym do jej prawidłowego rozstrzygnięcia, mogło doprowadzić do wydania wyroków naruszających art. 22 ust. 3 ustawy o radcach prawnych.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ § 2 KPC uchylił zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

=====